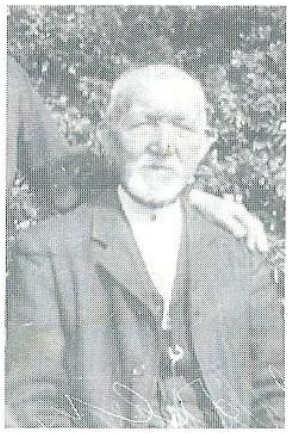
Erindringer fra Gørding omkr. 1860-70



I 1939 fortæller den 88-årige rebslager, Jens Pedersen, Gørding Alderdomshjem om, hvordan der så ud i byen i hans barndom. Jens Pedersen er født på en lille ejendom på Nørre Bøel Mark, et sted hvor 4 bymarker går sammen, nemlig: Nr. Bøel – Gørding – Fonager – og Tange. Der var 8 børn i hjemmet, 3 døtre og 5 sønner, hvoraf de 2 var med i krigen 1864, men begge kom hjem igen.

Jens Pedersen gik i skole i Gørding om vinteren. Skolen lå dengang umiddelbart syd for kirken, og herom fortæller han til Vestkysten, 1939: »I min første skoletid var der kun én klasse. Vi gik i skole hveranden dag, og der var kun én eksamineret lærer i hele sognet. Læreren måtte samtidig med at passe skolen også passe kirketjenesten, klokkeringningen og gå med klinkepungen. Om sommeren måtte han ud til biskolerne i Ilsted, Lourup og Tange. I 1862 blev Gørding Skole bygget om, så der nu blev 2 klasser, og der blev ansat en hjælpelærer.

Den gamle lærer havde taget sin afsked, en ny blev ansat, og nu kom der mere orden i sagerne. Læreren boede i den ene ende af skolebygningen, og hjælpelæreren havde et ganske lille kammer midt mellem de to skolestuer. Vi løb ud og ind med træsko på, der var ikke tale om at skifte fodtøj. Skolestuen blev som regel fejet hver lørdag aften, det skulle læreren eller rettere sagt hans pige besørge. Ofte blev dog nogle af de store piger tilbage for at hjælpe hende med at feje og strø sand på gulvet. Om vinteren, når der var sne, kunne der blive et forfærdeligt søle, så måtte der ekstra rengøring til. Frikvarter kendte vi ikke til, vi kom kun ud én gang hver halve dag og måtte hurtigt ind igen.

I kirken var der ikke varme, intet orgel og mellem stolene var gulvet af mursten. Hvor er der ganske anderledes hyggeligt i kirken nu om dage. Og jeg husker, at der kun var meget få gravsteder, der blev plejet, og af gravmonumenter var der kun nogle få støbte jernkors. Kirkegården lå hen i grønning, når en grav skulle graves, blev grønsværen gravet af i 1 1/2 alens længde. Den blev så lagt ovenpå graven igen, når denne var kastet til, hvilket ligfølget besørgede. Kranse var der kun få af. Folk skulle også selv sørge for at få graven gravet og få ringet med kirkeklokkerne. Nu frydes jeg ved at se de mange velplejede grave på Gørding Kirkegård, det rige blomsterflor, som smykker de hensovedes hvilested.

Vejene var meget dårlige i min barndom. Jeg husker, at vandet ofte løb hen

over vejen to steder. Det ene var der, hvor mælkeudsalget nu er i Søndergade, der løb vandet vestpå. Det andet sted var der, hvor skomager Vind nu har forretning (der ligger nu gaden »Skovbrynet«, red.) der løb vandet østpå. Senere blev der sat stenkister, som vandet kunne løbe igennem.

Skolevejen ved åen var også tit oversvømmet, så vi måtte liste over på træskosnuderne, og ikke sjældent fik vi våde fødder. Da klædefabrikken blev bygget i 1872, blev broen hævet 1 1/2 alen.

Vejen fra Gørding Sogns forsamlingshus og ned til engen var ikke til dengang. Vejen gik i en vinkel hen til Gørding – Ilstedvejen. Gørding – Ribevejen gik jo også gennem Ilsted, og måske er det den vej, Valdemar Sejr benyttede på sit berømmelige ridt til Ribe.

I Ilsted var der kro i den gård, som nu ejes af Poul Agergård. I min drengetid blev posten ad denne vej hentet i Ribe én gang om ugen. Brevene kunne vi så hente i Gørding Bykro, og de kostede 3 skilling foruden et firlings frimærke. Senere blev posten hentet to gange om ugen, og posten voksede efterhånden så meget, at postbudet måtte hente den på en trillebør.

Mange af husene i Gørding var dengang meget små. De var tækket med lyng, som var iblandet lidt halm. Ofte var de klinede med ler, og mange steder var den øverste halvdel kalket hvid, mens nederste halvdel havde lerets farve. På de mindre ejendomme brugte man stude som trækkraft, det var ofte unge stude, når de blev ældre, blev de omsat i penge. Enkelte steder brugte man køerne, men på Gørding Mølle havde man store, kraftige stude, som kunne trække læsset, selv om bunden var blød.

Jeg forundres, når jeg går igennem byens gader i dag og ser de mange smukke huse og strålende forretninger langs den gamle skolevej, der nu er asfalteret, og nye veje fører til og fra byen. I min barndom var der kun to handelssteder, det ene var Gørding Bykro og det andet lå i Lourup hvor købmand P.J. Lund nu bor.

KF